

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-03-28

Ärendenummer SLK-2025-00091

Handläggare

Ellinor Malmberg, Britta Timan

Telefon: 031-368 04 04, 031-368 04 56

E-post: ellinor.malmberg@stadshuset.goteborg.se,

britta.timan@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Utbildningsdepartementet - Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remissen Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87), i enlighet med bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Utbildningsdepartementet.

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har remitterat Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87) till Göteborgs Stad.

Utbildningsdepartementet önskar svar senast 2025-04-25.

Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag för att förbättra säkerheten i skolväsendet och motverka brott. Utredningen föreslår ökade möjligheter och skyldigheter för informationsutbyte mellan skola, socialtjänst, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket i brottsförebyggande syfte. Förslagen berör även informationsöverföring vid skolbyten och information om mottagande av elever. Förslagen innebär bland annat nya sekretessbrytande bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) och ändringar i skollagen. Syftet är att tidigare kunna identifiera och agera vid risk för brottslig verksamhet eller utsatthet för brott.

Stadsledningskontoret anser att förslagen bör tillstyrkas utifrån de behov som finns av att underlätta informationsdelning mellan skola, socialtjänst och polis. Samtidigt betonas svårigheten att överblicka konsekvenserna av den nya lagstiftningen, särskilt med pågående reformer inom området offentlighet och sekretess. För att säkerställa rättssäkerhet och skydda individers integritet krävs tydligare vägledning, kompetensutveckling samt ökad möjlighet att skydda personal från risker kopplade till informationsdelning.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De föreslagna sekretessbrytande reglerna innebär att både skolan och socialtjänsten får ökade möjligheter att både lämna ut och ta emot information i större utsträckning än vad som gäller idag.

Trots detta menar utredningen att de föreslagna bestämmelserna inte innebär något nytt ansvar för kommunerna vilket gör att den kommunala finansieringsprincipen inte aktualiseras.

Det utökade uppgiftsutbytet kan visserligen innebära en viss ökning av arbetsbördan vid hantering och bearbetning av information, både vid utlämnande och mottagande. Utredningen menar att ett ändamålsenligt uppgiftsutbyte bör förbättra förutsättningarna för både socialtjänsten och skolan att bedriva sin verksamhet.

Utredningen framhåller också att ett effektivare brottsförebyggande arbete, som förslagen syftar till att möjliggöra, på sikt kan leda till stora samhällsekonomiska vinster, även om det är svårt att uppskatta dessa exakt. Att brottsbekämpning kan medföra stora samhällsekonomiska vinster är oomtvistat. Stadsledningskontoret menar dock att de stora samhällsekonomiska vinsterna inte kommer återfinnas inom kommunen. Att utöka arbetet på det sätt som föreslås i betänkandet utan att tillföra eller omfördela resurser kan därmed medföra undanträngningseffekter eller att förslagen inte får avsedd effekt.

Därutöver bedömer stadsledningskontoret att omfattande informations- och utbildningsinsatser behövs för att lagstiftningen faktiskt ska komma att tillämpas i den utsträckning som utredningen avser. För att detta ska kunna ske på ett likvärdigt sätt behövs statlig finansiering.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förslagen syftar till att stärka samhällets förmåga att förebygga brott bland barn och unga. Förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter kan leda till att barn och unga i riskzonen för kriminalitet upptäcks tidigare. Genom att dela relevant information kan de inblandade aktörerna få en mer komplett bild av den unges situation och därmed samordna sina insatser på ett mer effektivt sätt. Detta kan leda till mer individanpassade och verkningsfulla åtgärder inte minst när det gäller att agera vid begynnande kriminalitet och risk för rekrytering till grov brottslighet. Förslagen kan också bidra till ökad trygghet och säkerhet i skolan. Information om potentiella risker kan vara viktig för skolans säkerhetsarbete och för att skapa en tryggare skolmiljö.

Det finns dock en risk för att ett ökat informationsutbyte utan samtycke kan skada förtroendet mellan enskilda och socialtjänsten samt skolan. Om barn, unga och vårdnadshavare upplever att information om deras situation delas mot deras vilja, kan det leda till att färre söker hjälp frivilligt och att samarbetet försvåras. Detta är särskilt känsligt för socialtjänsten, vars verksamhet bygger på frivillighet och förtroende. Det finns också en potentiell spänning mellan Polismyndighetens kontrollogik och socialtjänstens omsorgslogik som kan förstärkas vid ökat informationsutbyte. Det är viktigt att säkerställa att socialtjänstens grundläggande uppdrag och värderingar inte undergrävs i samverkan.

Utökade möjligheter till informationsutbyte innebär också en risk för intrång i den personliga integriteten.

Det är viktigt att avväga behovet av informationsdelning mot rätten till privatliv och att säkerställa att endast nödvändig och relevant information delas. Utredningen har gjort en integritetsanalys och bedömer att de föreslagna bestämmelserna är proportionerliga. Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning i denna del. Även om avsikten är att underlätta informationsutbytet, finns det en risk för tillämpningssvårigheter och att onödig information delas om gränsen för vad som är relevant och nödvändigt inte är tydlig.

Sammanfattningsvis bedömer stadsledningskontoret att förslagen har potential att positivt påverka den sociala dimensionen genom att möjliggöra tidigare och effektivare insatser för att förebygga brott bland unga och öka tryggheten. Det finns dock viktiga utmaningar och potentiella negativa effekter, särskilt vad gäller förtroende och integritet, som behöver beaktas vid implementeringen av förslagen.

Bilagor

1. Sammanfattning av Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)
2. Förslag till yttrande

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87) till Göteborgs Stad. Utbildningsdepartementet önskar svar senast 2025-04-25.

Beskrivning av ärendet

Beredning av ärendet

Betänkandet har remitterats till grundskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnd Hisingen för yttrande. Remissen har även skickats till socialnämnderna Centrum, Nordost samt Sydväst för kännedom och eget ställningstagande till ett eventuellt yttrande.

Yttrande har inkommit från grundskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning samt socialnämnd Hisingen. Nämndernas yttranden sammanfattas under rubriken Yttranden från remissinstanserna. Yttrandena finns i sin helhet på stadsledningskontoret.

Utredningens uppdrag och avgränsningar

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 att uppdra åt en särskild utredare att lämna förslag på åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet. Utredningen hade från början inriktning mot att förebygga, förhindra och försvåra skolattacker. Genom tilläggsdirektiv har det ursprungliga syftet utvidgats med olika frågeställningar som handlar om att motverka alla former av brott inom skolväsendet och i samhället, det vill säga inte enbart skolattacker eller grövre våldsdåd. I juni 2023 överlämnades delbetänkandet Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28) och i mars 2024 delbetänkandet Skolor mot brott (SOU 2024:17). Göteborgs Stad har yttrat sig över dessa förslag vid kommunstyrelsens sammanträde 2023-10-25 § 738 samt 2024-06-12 § 559.

I slutbetänkandet Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87) redovisar utredningen förslag utifrån uppdraget att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och att föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas. Uppdraget omfattar också att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte och att vid behov lämna förslag som medför att sådana uppgifter kan utbytas.

Utredningen har avgränsat sitt uppdrag på det sättet att uppgiftsflödet från skolan till brottsbekämpande myndigheter och även flödet från socialtjänsten till brottsbekämpande myndigheter inte ingår i utredningen. Skälet till avgränsningen är att uppgiftsflödet i dessa relationer har behandlats i betänkandet Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen. En ny huvudregel (SOU 2023:69), som lett till lagstiftning som träder i kraft 2025-04-01.

Angränsande utredningsarbeten

Regeringen har utöver nu aktuell utredning även tillsatt andra utredningar med uppdrag att lämna förslag på ny författningsreglering i syfte att medge ett större utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte. Nedan omnämns några aktuella lagstiftningsarbeten, som direkt eller indirekt berör frågor om utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte.

I propositionen En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (2024/25:89) föreslås att en ny socialtjänstlag ska träda ikraft 2025-07-01. Bland annat föreslås att det ska framgå av de övergripande målen för socialtjänsten att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen. För att socialtjänsten ska kunna nå fler på ett enklare sätt och i ett tidigare skede föreslås även att socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. Dessutom tydliggörs att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet. Vidare föreslås att socialnämnden ska arbeta aktivt för att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga.

I departementspromemorian En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30) lämnas förslag om en ny lag som ger socialnämnden befogenheter att besluta om insatser i öppna former och särskilda föreskrifter till vårdnadshavare, barn och unga (som fyllt 18 år men som inte har fyllt 21 år) när samtycke till dessa saknas. Enligt förslaget ska beslut om sådana insatser bland annat kunna ske när det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att barnet kommer att utveckla ett missbruk av beroendeframkallande medel, involveras i eller ägna sig åt brottslig verksamhet eller uppvisa något annat socialt nedbrytande beteende. I förslaget anges vidare att socialnämnder ska kunna förena beslut om insatser till vårdnadshavare med vite. Om barnet eller den unge inte följer ett beslut om insatser ska socialnämnden få kalla barnet eller den unge samt barnets vårdnadshavare till ett samtal i syfte att förmå barnet eller den unge att efterleva beslutet. Lagförslaget innebär vidare möjligheter att besluta om provtagning för kontroll av nykterhet och drogfrihet samt elektronisk övervakning för kontroll av skyldighet att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller annan anvisad plats som kan likställas med bostad.

2025-04-01 träder lag (2025:170) om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna i kraft. I lagen införs bland annat en ny uppgiftsskyldighet för skolan, som innebär att skolan ska lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter, om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten.

I promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn (Ds 2023:15) föreslås bland annat att en myndighet inom socialtjänsten under vissa förutsättningar ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun om det finns risk för att barnet kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet.

I maj 2024 överlämnades betänkandet En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30). Betänkandet innehåller förslag om att staten får ansvar för att gripa in, besluta om och följa upp brottsförebyggande åtgärder för barn och unga som riskerar att begå allvarlig brottslighet.

Delbetänkandet Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar (SOU 2024:63) innehåller förslag om att det i OSL ska införas en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet, bland annat i brottsförebyggande syfte.

Utredningens bedömningar och förslag

Ökat uppgiftsflöde till skolan

Utredningen gör bedömningen att skolan har behov av mer information från brottsbekämpande myndigheter, socialtjänsten och andra skolor i situationer där informationsdelning inte kan ske med samtycke. Befintlig reglering är inte tillräcklig för att möjliggöra att brottsbekämpande myndigheter, socialtjänsten och skolor lämnar den information som skolan har behov av för att kunna bidra i det brottsförebyggande arbetet.

I syfte att möjliggöra ett ökat uppgiftsflöde till skolan föreslår utredningen att en bestämmelse i 35 kap. 10 e § OSL ska införas. Bestämmelsen innebär en möjlighet för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna uppgifter om enskilda till en skolenhet, om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

Utredningen föreslår dessutom en ny bestämmelse i 10 kap. 18 d § OSL som innebär att socialtjänsten får möjlighet att lämna uppgifter om en elev till den skolenhet där eleven är inskriven. Detta gäller elever i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning. Uppgifter får lämnas ut om det, baserat på konkreta omständigheter, finns en risk att eleven kan utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott. Det krävs också att uppgiften kan antas behövas för skolans arbete med att förebygga eller förhindra detta. Dessutom får uppgiften inte lämnas ut om det, med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller andra särskilda skäl, bedöms som olämpligt.

Vidare föreslår utredningen en utvidgning av skyldigheten enligt 3 kap. 12 j § skollagen för skolor att överlämna uppgifter till en mottagande skola vid skolbyten. Förslaget innebär att uppgifter som rör eleven ska överlämnas till den mottagande skolenheten, om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i den mottagande skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta.

Utredningen föreslår en ändring i 3 kap. 12 j § andra stycket skollagen. Ändringen innebär att fler skolenheter än i dag blir skyldiga att informera om att de har tagit emot en elev vid ett skolbyte. För närvarande gäller denna skyldighet endast för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Det nya förslaget innebär att när en elev byter skolenhet inom sin skolform eller övergår till en annan skolform, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den tidigare skolenheten om att eleven har tagits emot. Detta gäller för förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Undantag görs om informationen bedöms som obehövlig.

Utökad uppgiftsflöde till socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse

I syfte att möjliggöra ett utökad uppgiftsflöde till socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse (SiS) föreslår utredningen en utvidgning av en befintlig bestämmelse i 35 kap. 10 c § OSL: Bestämmelsen ger, enligt nu gällande lydelse, Polismyndigheten möjligheter att lämna vissa uppgifter om enskilda till kommunala myndigheter inom socialtjänsten samt till SiS. Förslaget om utvidgning innebär att uppgiftslämnande ska kunna ske avseende brottslig verksamhet, utan krav på brottslighet av viss typ eller

allvarhetsgrad. Dessutom ska även Säkerhetspolisen och Tullverket omfattas av möjligheten att lämna uppgifter enligt bestämmelsen.

Utredningen föreslår också nya sekundära ändamålsbestämmelser i 2 kap. 4 § första stycket lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. De nya bestämmelserna ger stöd för den behandling av personuppgifter som sker vid ett utlämnande från Säkerhetspolisen i enlighet med de föreslagna sekretessbrytande bestämmelserna i 35 kap. 10 c och e §§ OSL. Förslaget innebär att personuppgifter som Säkerhetspolisen behandlar enligt de rättsliga grunderna i 2 kap. 1 § nämnda lag även ska få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i en skolenhets verksamhet, i verksamhet hos en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller SiS för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

Slutligen föreslår utredningen också en ny sekretessbrytande bestämmelse i 23 kap. 6 b § OSL, som innebär att skolan får utökade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda till kommunala myndigheter inom socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet.

Yttranden från remissinstanserna

Grundskolenämnden

Nämnden tillstyrker utredningens förslag.

Grundskolenämnden beskriver dock att det finns vissa svårigheter att bedöma det aktuella förslaget i remissen på grund av potentiella beroenden och konsekvenser i angränsande lagstiftningsarbeten.

Nämnden delar utredningens bedömning om att skolan kan ha behov av mer information. För skolans del är ett ökat informationsutbyte med socialtjänsten av särskild vikt.

Grundskolenämnden anser att förslaget om en utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor är positivt men framhåller att det kommer finnas behov av kunskapshöjande insatser för att bistå skolpersonal i bedömning av vad som är relevant och viktigt att lämna över till andra skolor vid skolbyten.

Utredningens förslag innebär en ökad behandling av känsliga uppgifter om barn och unga mellan myndigheter. Grundskolenämnden anser att utredningen borde ha analyserat dataskyddsförordningens säkerhetsaspekter djupare eftersom förslagen ökar risken för personuppgiftsincidenter. Nationella rapporter visar att det finns brister i det systematiska cybersäkerhetsarbetet inom offentlig förvaltning. Beredskapen för att hantera dessa uppgifter varierar sannolikt mycket mellan kommuner. Därför önskar grundskolenämnden att nationella myndigheter får i uppdrag att skapa stöd för säker informationshantering hos skolhuvudmän och berörda myndigheter.

Utbildningsnämnden

Nämnden tillstyrker utredningens förslag.

Generellt sett är utbildningsnämnden positiv till utredarens förslag och bedömningar i stort och ser behovet av effektiv samverkan i det brottsförebyggande arbetet. Nämnden anser att ett effektivt brottsförebyggande arbete medför samhällsvinster och menar att utredningens förslag kan bidra till en minskning av brottslighet inom skolväsendet på sikt. Att skapa en tryggare miljö i skolorna är avgörande för en positiv lärmiljö.

Däremot menar utbildningsnämnden att det kommer att krävas resurser, nya arbetssätt och kompetenser i skolan för att möta de nya kraven.

Nämnden framhåller att förslagen kan ge skolor verktyg för att tidigare upptäcka och avvärja potentiella risker, sätta in skraddarsydda stödåtgärder och förbättra sitt förebyggande arbete och sina krishanteringsplaner. Beträffande den utökade uppgiftsskyldigheten mellan skolor vid skolbyten ser nämnden att detta kan säkerställa kontinuitet i elevens skolgång och möjliggöra anpassat stöd. Däremot finns en viss risk för att uppgifter om brottsrisk och sociala förhållanden kan stigmatisera eleven och försvåra en nystart. Nämnden betonar vikten av att minimera risken för negativa följder av informationsöverlämningen. Nämnden framhåller också vikten av att den aktör som lämnar information gör en noggrann prövning och nämnden efterfrågar en tydligare vägledning för informationsdelning för att öka rättssäkerheten och minska risken för felaktig hantering av känsliga uppgifter.

Nämnden framhåller samtidigt vissa potentiella risker med utredningens förslag som kan påverka den enskilde individens integritet och rättssäkerhet. Nämnden anser att det kan vara svårt att exakt bedöma integritetsriskerna med den ökade informationsbehandlingen och att det kan försvåra anpassningen av rättssäkra skyddsåtgärder. Nämnden ställer sig också tveksam till om det befintliga lagstödet är tillräckligt för behandlingen av känsliga personuppgifter. Nämnden anser att det vore bra att det tydliggörs under vilka omständigheter skolor får behandla uppgifterna för att undvika en oavsiktlig breddning av behandlingen och det krävs ett tydligt regelverk för när uppgifter ska rättas eller tas bort. Utbildningsnämnden menar utifrån ovanstående att skolpersonalen behöver tydligt stöd i hanteringen av det utökade informationsutbytet.

Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning

Nämnden tillstyrker utredningens förslag.

Nämnden ställer sig positiv till ökade möjligheter för uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet. Informationsdelning till brottsbekämpande myndigheter och socialtjänst har efterfrågats av den kommunala vuxenutbildningen. Ökad informationsdelning till skolenheten kommer bidra till ökad trygghet för personal och elever då informationen blir en viktig del i skolans arbete med säkerhet i skolmiljön. Förslagen bedöms också innebära att socialtjänsten ges ökade förutsättningar att agera tidigare än idag.

De utökade möjligheterna och skyldigheterna att lämna information som de föreslagna bestämmelserna innebär, medför integritetsrisker och en inskränkning i rätten till skydd för personuppgifter för bland annat barn och unga. Förslagen bedöms proportionerliga i förhållande till behovet av förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan de aktuella aktörerna. Mot bakgrund av de problem som identifierats vad gäller befintlig reglering av dessa aktörers informationsutbyte, framstår det inte som möjligt att tillgodose behoven på något annat sätt än genom utökade möjligheter till uppgiftsutbyte. Utredningens förslag bedöms ha kopplingar till lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, som trädde ikraft 2023-07-01, samt Göteborgs stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program för perioden 2022-2026. Utökade möjligheter till uppgiftsutbyte blir i detta sammanhang en nödvändig förutsättning för att staden ska kunna samarbeta och bedriva ett effektivt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Skolenheter kommer liksom socialtjänsten att få utökade möjligheter att lämna och ta emot uppgifter. Ett utökat uppgiftsutbyte medför ett visst merarbete när uppgifterna på olika sätt ska hanteras och bearbetas. Hanteringen svarar dock mot ett tydligt behov av uppgifter och kommer främst att underlätta för verksamheterna. Genom adekvat information kan rätt stödinsatser sättas in och bidra till kostnadsbesparingar genom ett effektivare arbete.

Socialnämnd Hisingen

Socialnämnden Hisingen tillstyrker utredningens förslag.

Nämnden framhåller att ett effektivare informationsutbyte kan bidra till att barn och unga i riskzonen identifieras tidigare och att insatser sätts in i ett tidigt skede, vilket ligger i linje med den nya socialtjänstlagens fokus på förebyggande arbete.

Samtidigt ser nämnden utmaningar kopplade till administration, resurser och integritetsskydd. Förslagen innebär en ökad arbetsbelastning för socialtjänsten, särskilt vad gäller hantering av sekretessbelagda uppgifter, bedömningar kring informationsdelning och utveckling av IT-system. För att förslagen ska kunna implementeras på ett hållbart sätt krävs därför tydliga riktlinjer, juridiskt stöd och ytterligare finansiering för att hantera den administrativa och ekonomiska påverkan.

Vidare betonar nämnden vikten av att informationsdelningen sker på ett sätt som inte skadar förtroendet för socialtjänsten. Barn och unga, särskilt de i socioekonomiskt utsatta områden, måste fortsatt känna att de kan söka stöd utan rädsla för att bli övervakade eller felaktigt registrerade. Informationsutbytet måste vara rättssäkert, proportionerligt och förenligt med barnkonventionen, särskilt vad gäller barns rätt till integritet och delaktighet i beslut som rör dem.

Slutligen konstaterar nämnden att det pågår flera parallella initiativ och lagändringar inom det brottsförebyggande området, vars samlade effekter på socialtjänsten är svåra att överblicka. Det är därför av stor vikt att regeringen noggrant analyserar och följer upp hur dessa reformer samverkar för att säkerställa att de stärker – snarare än försvårar – socialtjänstens uppdrag att ge stöd och skydd till barn och unga.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret anser att förslagen bör tillstyrkas. Det finns ett behov av att kunna dela information om barn och unga mellan skola, socialtjänst och polis på det sätt som beskrivs i utredningen. Stadsledningskontoret vill dock i sammanhanget framhålla att det är svårt att bedöma de aktuella förslagen på grund av de redan pågående och delvis överlappande lagstiftningsarbetena inom framför allt offentlighet- och sekretessområdet. Det är svårt att fullt ut bedöma hur den föreslagna lagstiftningen och lagar som ännu inte hunnit träda ikraft påverkar och påverkas av de aktuella förslagen i remissen.

Vägledning om tillämpning och dokumentation behövs för att den nya regleringen ska kunna tillämpas på ett rättssäkert sätt och minimera intrånget i den personliga integriteten

De sekretessbrytande bestämmelser som finns är redan svåra att tillämpa. Med anledning av de reformer som pågår på framför allt offentlighets- och sekretessområdet är det också svårt att överblicka konsekvenserna av förslagen och hur den nu föreslagna lagstiftningen förhåller sig till övriga förändringar. Det är därför av vikt att det görs förtydliganden avseende tillämpningen av de olika parallellt tillämpliga bestämmelserna i OSL samt hur

dessa förhåller sig till uppgiftsskyldigheter i annan lagstiftning, som exempelvis den nya lagen om skyldighet att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter.

Det ankommer på enskilda tjänstepersoner att exempelvis under pågående samverkansmöten med andra myndigheter göra bedömningen av om en uppgift går att lämna ut. En sådan bedömning kan vara mycket komplex att genomföra. För att förenkla för enskilda handläggare och öka likabehandlingen behöver vägledning ges i förarbetena avseende hur bestämmelserna kan tillämpas och hur de olika formerna av intresseavvägningar ska genomföras. Utan ytterligare vägledning finns risk för att de nya bestämmelserna inte kommer att tillämpas i den utsträckning som lagstiftaren avser.

De uppgifter som dokumenteras är i flera avseenden integritetskänsliga och berör i stor utsträckning barn och unga. Det är svårt att exakt bedöma riskerna med den ökade behandlingen av personuppgifter, vilket påverkar möjligheten att vidta tillräckliga skyddsåtgärder. Artikel 9 i GDPR förbjuder behandling av känsliga personuppgifter utan specifikt lagstöd. Även om utredningen gör bedömningen att det finns stöd i lag för den behandling som nu blir aktuell, så saknas enligt stadsledningskontoret en mer detaljerad analys av hur den föreslagna utökade behandlingen kan motiveras. Det är därför önskvärt att det tydliggörs under vilka omständigheter verksamheterna får behandla uppgifter för att undvika en oavsiktlig breddning av behandlingen och det krävs ett tydligt regelverk för när uppgifter ska rättas eller tas bort. Detta utifrån de påtagliga konsekvenser det kan få för en enskild individ som klassificeras ”som en riskperson”. Enligt stadsledningskontoret behöver dessa frågor omhändertas i det fortsatta lagstiftningsarbetet för att öka rättssäkerheten och minska risken för felaktig hantering av känsliga uppgifter.

Informationsdelningen måste ske på ett sätt som inte skadar förtroendet för socialtjänsten. Vuxna, barn och unga, särskilt de i socioekonomiskt utsatta områden, måste fortsatt känna att de kan söka stöd utan rädsla för att uppgifter lämnas till andra myndigheter på oklara grunder eller att de blir felaktigt registrerade. En ökad grad av tydlighet och vägledning i förhållande till de tjänstepersoner som har att tillämpa lagstiftningen bidrar också i förlängningen till en ökad transparens och rättssäkerhet för den enskilde individen som kommer i kontakt med berörda myndigheter.

Behov av kompetensutvecklingsinsatser

Tillämpningen av den befintliga sekretesslagstiftningen är för många tjänstepersoner förenat med en osäkerhet om att göra fel och ofta finns bristande kunskap om regelverket. För att lagstiftningen faktiskt ska komma att tillämpas i den utsträckning som utredningen avser bedömer stadsledningskontoret att omfattande informations- och utbildningsinsatser behövs. För att detta ska kunna ske på ett likvärdigt sätt behövs statlig finansiering.

Förslagets påverkan på personal

Ett ökat informationsflöde från kommunen till andra myndigheter kan leda till en ökad risk för hot, våld och otillåten påverkan mot personalen i samband med uppgiftslämnande. Flera personalgrupper som till exempel socialsekreterare, personliga assistenter, personal inom den kommunala hälso- och sjukvården och personal inom skola och förskola arbetar nära de individer de också ska lämna ut uppgifter om. Det finns därför en särskild risk för dessa medarbetare.

För personal inom socialtjänsten finns möjlighet att med stöd av 10 § offentlighets- och sekretessförordningen sekretessbelägga uppgifter om personnummer och födelsedatum.

Motsvarande möjlighet finns inte för till exempel personal inom förskola och skola. Stadsledningskontoret anser att det i sammanhanget bör övervägas en utökad möjlighet för kommunerna att sekretessbelägga motsvarande uppgifter även för fler personalkategorier.

Avslutande kommentarer

Det ökande antalet undantag från huvudregeln om sekretess mellan myndigheter väcker frågan om en mer genomgripande översyn av sekretesslagstiftningen bör genomföras. Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter har i sitt delbetänkande Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63) lyft fram att ett alternativ till ytterligare undantag från nuvarande huvudregel skulle kunna vara att avskaffa sekretessen mellan myndigheter när det gäller sekretess till förmån för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. I stället skulle man kunna närma sig frågan från det perspektivet och därefter införa relevanta inskränkningar och undantag. På så sätt skulle enskildas integritetsskydd kunna säkerställas på ett adekvat sätt.

Stadsledningskontoret ifrågasätter om det nuvarande systemet med en huvudregel om sekretess mellan myndigheter som i praktiken är kraftigt urholkad av många undantag verkligen är ändamålsenligt. Den utveckling som nu sker leder till att överblickbarheten minskar, vilket riskerar att försvåra tillämpningen av gällande regler. Det finns anledning att ompröva utgångspunkterna för sekretessregleringen mellan myndigheter, snarare än att fortsätta med en stegvis utökning av undantag. Detta skulle kunna leda till en tydligare och mer förutsebar reglering som bättre balanserar behovet av informationsutbyte med skyddet för enskildas personliga integritet.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Sammanfattning

Uppdraget och utgångspunkterna

Regeringen tillsatte utredningen med syftet att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö (dir. 2022:86). Utredningen hade från början inriktning mot att förebygga, förhindra och försvåra skolattacker. Genom tre tilläggsdirektiv (dir. 2023:22, 2023:120 och 2024:7) utvidgades det ursprungliga syftet med olika frågeställningar som handlar om att motverka alla former av brott inom skolväsendet och i samhället, det vill säga inte enbart skolattacker eller grövre våldsdåd. I juni 2023 lämnade vi delbetänkandet *Samhället mot skolattacker* (SOU 2023:28) och i mars 2024 lämnade vi ytterligare ett delbetänkande, *Skolor mot brott* (SOU 2024:17).

I det här slutbetänkandet redovisar vi uppdragen enligt de två sista tilläggsdirektiven. Enligt regeringen är det angeläget att möjligheterna för skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter att utbyta uppgifter om barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt är tillräckliga för att de ska få det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till, i rätt tid. Enligt regeringen ska utgångspunkten således vara att uppgifter ska kunna utbytas i brottsförebyggande syfte.

Ett uppdrag enligt tilläggsdirektiven har inneburit att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och att föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2023:120). Ett annat uppdrag har varit att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte och att vid behov lämna förslag som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2024:7).

Det har ingått i uppdragen att göra en bedömning av om våra förslag är proportionerliga och ändamålsenliga samt att lämna nödvändiga författningsförslag.

Vi har avgränsat vårt arbete till att avse förbättrade möjligheter att lämna uppgifter till skolan, socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse (SiS). Det beror på att förslag om ökat uppgiftsflöde till brottsbekämpande myndigheter finns i lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, från den 26 september 2024.

En naturlig utgångspunkt har varit att ett utökat uppgiftslämnande måste syfta till att skapa förutsättningar för skolan, socialtjänsten och SiS att bidra med åtgärder och insatser som ligger inom ramen för deras befintliga författningsreglerade uppdrag. Det bör därför vara den mottagande aktörens behov av uppgifterna inom sin ordinarie verksamhet som är styrande för huruvida ett uppgiftslämnande ska ske. Åtgärder inom skolan eller socialtjänsten som inte främst är motiverade av ett brottsförebyggande syfte, kan ändå vara av central betydelse för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete. En fullgjord skolgång kan minska risken för att hamna i kriminalitet. Åtgärder för att skapa trygghet och studiero samt tidiga insatser för att alla elever ska nå utbildningens mål är därför viktiga utgångspunkter för skolans brottsförebyggande arbete.

Av vår kartläggning framgår att uppgiftsutbyte om en enskild individ mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten ofta sker med individens samtycke. Detta gäller inte minst inom ramen för så kallad individriktad brottspreventiv samverkan där socialtjänst, skola och polis samverkar kring en enskild individ. Det finns en bred enighet om att det i det brottsförebyggande arbetet finns fördelar med att arbeta med den enskildes samförstånd och delaktighet. En utgångspunkt för våra bedömningar har därför varit att samtycke till informationsdelning även i fortsättningen bör eftersträvas i första hand.

Skolan har behov av mer information om enskilda från socialtjänsten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och från andra skolor, i brottsförebyggande syfte

Vi bedömer att skolan har behov av att få fler uppgifter från socialtjänsten, Polismyndigheten och i vissa fall Säkerhetspolisen än vad man får i dag om elever som befinner sig i riskzonen för eller är aktiva i kriminalitet, alternativt riskerar att bli utsatta för brott. Information behövs dels för skolans olika stödjande insatser, dels för att öka säkerheten för skolans elever och personal. Av samma skäl har en skola som tar emot en ny elev efter ett skolbyte behov av fler uppgifter än vad man får i dag, från den skola som eleven lämnar.

Skolan kan exempelvis behöva uppgifter om att en elev missbrukar narkotika, har begått brott, är aktiv i någon kriminell gruppering, utsätts för rekryteringsförsök av kriminella eller riskerar att dras in i våldsbejakande extremism. Vidare kan skolan behöva uppgifter om att elever tillhör olika kriminella grupperingar som ligger i konflikt med varandra eller att det finns en hotbild mot en elev vid skolan. Det kan även handla om att en elev på skolan misstänks ägna sig åt narkotikaförsäljning i anslutning till skolmiljön.

Uppgifter från socialtjänsten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller andra skolor, som direkt eller indirekt relaterar till kriminalitet, kan leda till olika stödjande åtgärder i skolan. En god skolanknytning är en väsentlig skyddsfaktor mot framtida kriminalitet. Alla åtgärder på individnivå som skolan kan vidta för att främja en god skolanknytning är således av betydelse för samhällets brottsförebyggande arbete, även om åtgärderna i skolkontexten inte är motiverade av ett uttalat syfte att förebygga brott. Det kan exempelvis handla om anpassningar i skolmiljön, beslut om särskilt stöd eller liknande. Uppgifterna kan också ligga till grund för en dialog med vårdnadshavare om hur skolan kan stötta. När en negativ utveckling hos en elev behöver brytas måste samordnade åtgärder vidtas från såväl skolan som socialtjänsten och Polismyndigheten. Detta kräver samverkan och informationsutbyte mellan aktörerna.

I vissa fall kan uppgifterna vara sådana att skolan måste agera för att stärka säkerheten i skolmiljön. Det kan till exempel handla om att sätta in rastvakter eller att öka vuxennärvaron. Men det kan också behövas mer långtgående åtgärder. Uppgifter av detta slag kan också

skapa en beredskap att agera snabbt vid incidenter och kontakta polisen.

I dagsläget finns begränsade möjligheter att utbyta information, särskilt från socialtjänsten till skolan, när samtycke saknas från vårdnadshavarna eller den individ som är berörd. Vår bedömning är att det bör finnas möjligheter att bryta sekretess i vissa situationer när samtycke saknas.

Bättre möjligheter för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna uppgifter om enskilda till skolan

Vi föreslår en bestämmelse i 35 kap. 10 e § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, som innebär en möjlighet för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna uppgifter om enskilda till en skolenhet, om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Kravet på att uppgiften kan antas behövas för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet innebär att skolan måste kunna antas ha ett behov av uppgiften vid fullgörandet av sin ordinarie verksamhet. Det är den utlämnande aktören som ska pröva om det finns förutsättningar att lämna ut en uppgift. Utlämnande av uppgifter är inte begränsat till uppgifter om elever. Vi bedömer att bestämmelsen bör tillåta utlämnande av uppgifter som exempelvis rör utomstående personer som försöker rekrytera elever på skolan till kriminella grupperingar eller tidigare elever som uttalat hot mot skolan. En intresseavvägning ska göras som innebär att en uppgift endast får lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Bättre möjligheter för socialtjänsten att lämna uppgifter om enskilda till skolan

Vi föreslår en bestämmelse i 10 kap. 18 d § OSL som innebär en möjlighet för socialtjänsten att lämna uppgifter som rör en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller den kommunala vuxenutbildningen till den skolenhet eleven tillhör om

- det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott
- det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta och
- det med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Förslaget innebär att socialtjänstens möjligheter att lämna uppgifter till skolan till viss del kommer att motsvara socialtjänstens nuvarande möjligheter att lämna uppgifter till Polismyndigheten, i syfte att förebygga brott.

Kravet på konkreta omständigheter som talar för en risk för brottslig verksamhet innebär att bestämmelsen bara ska tillämpas när det framstår som särskilt viktigt att lämna information. Till exempel kan det handla om att eleven tidigare har begått brott, umgåss med kriminellt belastade personer eller vistas i sådan miljö att det finns risk att eleven begår brott. Vi bedömer att såväl en risk för att en elev utövar brottslig verksamhet som en risk för att eleven utsätts för brott ska kunna leda till att uppgifter lämnas till skolan. I det sistnämnda fallet kan det till exempel handla om att en elev har en hotbild mot sig, eller att eleven på något annat sätt löper en risk att utsättas för brott.

Möjligheten att lämna uppgifter är avgränsad till elever som hör till den aktuella skolenheten.

Utvidgad uppgiftsskyldighet avseende elever vid skolbyten

Vi föreslår en utvidgning av skyldigheten för skolor att överlämna uppgifter till en mottagande skola vid skolbyten. Bestämmelsen finns i 3 kap. 12 j § skollagen (2010:800). Den nuvarande innebörden av bestämmelsen är att uppgifter som är konkret knutna till elevens skolsituation ska överlämnas i syfte att underlätta övergången för eleven. Uppgiftsskyldigheten bryter sekretess och i förekommande fall tystnadsplikt. Uppgiftsskyldigheten gäller dock oberoende av om en uppgift omfattas av sekretess eller tystnadsplikt.

Vårt förslag innebär att uppgifter som rör eleven ska överlämnas till den mottagande skolenheten, om det på grund av konkreta om-

ständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i den mottagande skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas ut.

Skolenheter inom fler skolformer ska informera om att en elev mottagits

Vi föreslår en ändring av 3 kap. 12 j § andra stycket skollagen med innebörden att skolenheter inom fler skolformer än vad som är fallet i dag blir skyldiga att informera om att man tagit emot en elev vid ett skolbyte. Den befintliga skyldigheten gäller endast om mottagande skolenhet tillhör gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan. Det har dock framkommit att avlämnande skola inte alltid har kännedom om vilken skola som tagit emot en tidigare elev. Syftet med förslaget är att skapa bättre förutsättningar för skolan att fullgöra sin uppgiftsskyldighet vid skolbyten och därmed minska risken för att relevant information inte når fram till mottagande skola. Förslaget innebär att när en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från någon av dessa skolformer till en annan av de angivna skolformerna, eller byter skolenhet inom skolformen, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att eleven har tagits emot, om det inte är obehövt.

Socialtjänsten och SiS har behov av mer information om enskilda i brottsförebyggande syfte

Kommunala myndigheter inom socialtjänsten har en central roll inom det brottsförebyggande arbetet. Myndigheterna är dock beroende av att externa aktörer lämnar information om enskilda som kan vara i behov av stöd och hjälp med anledning av en problematik kring kriminalitet. Socialtjänstens behov av sådan information tillgodoses i stor utsträckning av skyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) att genast anmäla kännedom om eller misstankar om att ett barn far illa till socialnämnden. Den skyldig-

heten omfattar bland annat skolor, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. När det gäller enskilda som är över 18 år är emellertid möjligheterna att lämna information till socialtjänsten mer begränsade, trots att socialtjänsten har ett långtgående ansvar även för denna grupp. Vår kartläggning visar också att andra myndigheter i en inte obetydlig utsträckning lämnar information till socialtjänsten kring individer över 18 år, men att det då sker med stöd av den så kallade general-klausulen i 10 kap. 27 § OSL. Det är vår bedömning att uppgiftslämnande kring vuxna individer till de kommunala myndigheterna inom socialtjänsten utgör ett så pass regelmässigt inslag att informationsdelningen bör vara föremål för en särskild reglering.

Inom ramen för vårt uppdrag kan vi konstatera att socialtjänsten har behov av uppgifter från i första hand Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och skolan. Socialtjänsten har ett brett ansvar och det är därför en stor mängd av olika typer av uppgifter som kan ligga till grund för att socialtjänsten inleder en utredning eller på annat sätt agerar med fokus på en individ.

Vi bedömer även att SiS har ett behov av att i större utsträckning än vad som sker eller medges i dag, få vissa uppgifter från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. SiS har behov av uppgifter för att kunna säkerställa trygghet och säkerhet för de barn och unga som är placerade vid de särskilda ungdomshem som SiS ansvarar för, exempelvis uppgifter om enskilda som rör kopplingar till kriminella grupperingar, tidigare hot- och våldsincidenter och aktuella hotbilder. Uppgifterna behövs dels för att kunna placera barn och ungdomar tryggt och säkert, dels i skolverksamheten. I SiS skolor kan dessa uppgifter till exempel användas för att säkerställa att inte elever från rivaliserande gäng placeras i samma klass.

Bättre möjligheter för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten och SiS

Vi föreslår ändringar av en befintlig bestämmelse i 35 kap. 10 c § OSL som innehåller en möjlighet för Polismyndigheten att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten om uppgiften kan antas bidra till att förebygga vissa brott enligt terroristbrottslagen (2022:666). Vi bedömer att bestämmelsen bör utvidgas på tre sätt. För det första ska uppgiftslämnande kunna ske avseende brottslig verksamhet,

utan krav på brottslighet av viss typ eller allvarhetsgrad. Det kan ofta finnas skäl för socialtjänsten att vidta åtgärder även om inte någon konkret brottsmisstanke föreligger. Det är också ett angeläget intresse att insatser sätts in i ett så tidigt skede som möjligt. För det andra ska även Säkerhetspolisen och Tullverket omfattas av möjligheten att lämna uppgifter enligt bestämmelsen. För det tredje ska, förutom kommunala myndigheter inom socialtjänsten, också SiS kunna ta emot uppgifter enligt bestämmelsen.

Exempel på uppgifter som kan lämnas ut enligt bestämmelsen är uppgifter om personer som har kontakt med andra personer med koppling till gängkriminalitet eller som behöver stöd och hjälp att lämna en kriminell gruppering.

En intresseavvägning ska göras som innebär att en uppgift endast får lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Bättre möjligheter för skolan att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten

Vi föreslår en ny sekretessbrytande bestämmelse i 23 kap. 6 b § OSL, som innebär att skolan får utökade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet. Bestämmelsen är åldersneutral men syftet med den är att se till att skolan har möjlighet att lämna uppgifter till socialtjänsten i situationer då skyldigheten att anmäla oro för barn enligt 14 kap. 1 § SoL inte är tillämplig. Avsikten är alltså att den i första hand ska tillämpas för elever som har fyllt 18 år. Skolan behöver bedöma om det föreligger en risk för brottslig verksamhet och om uppgiftslämnandet kan ha betydelse för att förebygga detta. En intresseavvägning ska göras som innebär att en uppgift endast får lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Vi föreslår ingen särreglering av uppgiftsutbytet om enskilda inom specifika samverkansformer

Det finns några etablerade samverkansformer i brottsförebyggande syfte på lokal nivå där skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten ingår och som rör barn och unga med riskbeteende för kriminalitet. Dit hör samverkansformerna SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid) och SIG (sociala insatsgrupper). En samverkansform som benämns Bob (barn och unga i organiserad brottslighet) är under uppbyggnad. Vi har övervägt en särreglering av uppgiftsutbytet om enskilda vid sådana särskilda former av strukturerad, individinriktad samverkan mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten, i brottsförebyggande syfte. I detta sammanhang har lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet lyfts fram som ett framgångsrikt exempel. Vår bedömning är emellertid att det inte är möjligt att avgränsa tillämpningsområdet för en sådan reglering med en tillräcklig grad av tydlighet. De olika sekretesskydd som gäller i socialtjänstens, skolans och Polismyndighetens verksamheter medför vidare att det kan ifrågasättas om en gemensam sekretessbrytande regel är ändamålsenlig. Vår bedömning är att sekretessbrytande regler som utformas med hänsyn till de samverkande aktörernas behov är ett mer ändamålsenligt sätt att skapa förutsättningar för ett uppgiftsutbyte i samverkan, än att knyta regleringen till särskilda samverkansformer eller någon särskild samverkanssituation.

Sammanfattningsvis medger våra förslag ett utökat informationsflöde, i syfte att förebygga eller förhindra brott

Våra förslag innebär sammantaget utökade möjligheter eller skyldigheter att lämna information om enskilda

- från socialtjänsten till skolan (förslaget i 10 kap. 18 d § OSL)
- från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen till skolan (förslaget i 35 kap. 10 e § OSL)
- mellan skolor (förslaget i 3 kap. 12 j § skollagen)
- från skolan till socialtjänsten (förslaget i 23 kap. 6 b § OSL)

- från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket till socialtjänsten och SiS (förslaget i 35 kap. 10 c § OSL).

Våra förslag ger tillsammans med andra aktuella förslag som bereds i Regeringskansliet väsentligt bättre möjligheter till utbyte av uppgifter i syfte att förebygga eller förhindra brott.

Skyddet för den personliga integriteten

Vi har gjort en analys av om våra förslag är förenliga med bestämmelserna om skyddet för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter, en så kallad integritetsanalys.

De utökade möjligheterna och skyldigheterna att lämna information som de föreslagna bestämmelserna innebär, medför integritetsrisker och en inskränkning i rätten till skydd för personuppgifter för bland annat barn och unga. Vi bedömer att förslagen trots det är proportionerliga i förhållande till behovet av förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan de aktuella aktörerna. Mot bakgrund av de problem som vi har identifierat vad gäller befintlig reglering av dessa aktörers informationsutbyte, framstår det inte som möjligt att tillgodose behoven på något annat sätt än genom utökade möjligheter till uppgiftsutbyte. Vår bedömning är därför att förslagen är nödvändiga och ändamålsenliga. Vid proportionalitetsbedömningen har vi bland annat beaktat det allmänna intresset av att de aktuella aktörerna ges goda möjligheter att genom sina respektive uppdrag skydda framför allt barn och unga från att dras in i kriminalitet eller utsättas för brott. De avvägningar som vi har gjort vid utformningen av de föreslagna bestämmelserna är en viktig del i att säkerställa att den behandling av personuppgifter som utlämnandet innebär är proportionerlig.

Datum: 2025-03-28

Ärendenummer: SLK-2025-00091

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2025/00075

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet - Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Göteborgs Stad anser att förslagen bör tillstyrkas. Det finns ett behov av att kunna dela information om barn och unga mellan skola, socialtjänst och polis på det sätt som beskrivs i utredningen. Göteborgs Stad vill dock i sammanhanget framhålla att det är svårt att bedöma de aktuella förslagen på grund av de redan pågående och delvis överlappande lagstiftningsarbetena inom framför allt offentlighet- och sekretessområdet. Det är svårt att fullt ut bedöma hur den föreslagna lagstiftningen och lagar som ännu inte hunnit träda ikraft påverkar och påverkas av de aktuella förslagen i remissen.

Vägledning om tillämpning och dokumentation behövs för att den nya regleringen ska kunna tillämpas på ett rättssäkert sätt och minimera intrånget i den personliga integriteten

De sekretessbrytande bestämmelser som finns är redan svåra att tillämpa. Med anledning av de reformer som pågår på framför allt offentlighets- och sekretessområdet är det också svårt att överblicka konsekvenserna av förslagen och hur den nu föreslagna lagstiftningen förhåller sig till övriga förändringar. Det är därför av vikt att det görs förtydliganden avseende tillämpningen av de olika parallellt tillämpliga bestämmelserna i OSL samt hur dessa förhåller sig till uppgiftsskyldigheter i annan lagstiftning, som exempelvis den nya lagen om skyldighet att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter.

Det ankommer på enskilda tjänstepersoner att exempelvis under pågående samverkansmöten med andra myndigheter göra bedömningen av om en uppgift går att lämna ut. En sådan bedömning kan vara mycket komplex att genomföra. För att förenkla för enskilda handläggare och öka likabehandlingen behöver vägledning ges i förarbetena avseende hur bestämmelserna kan tillämpas och hur de olika formerna av intresseavvägningar ska genomföras. Utan ytterligare vägledning finns risk för att de nya bestämmelserna inte kommer att tillämpas i den utsträckning som lagstiftaren avser.

De uppgifter som dokumenteras är i flera avseenden integritetskänsliga och berör i stor utsträckning barn och unga. Det är svårt att exakt bedöma riskerna med den ökade behandlingen av personuppgifter, vilket påverkar möjligheten att vidta tillräckliga skyddsåtgärder. Artikel 9 i GDPR förbjuder behandling av känsliga personuppgifter utan specifikt lagstöd.

Även om utredningen gör bedömningen att det finns stöd i lag för den behandling som nu blir aktuell, så saknas enligt Göteborgs Stad en mer detaljerad analys av hur den föreslagna utökade behandlingen kan motiveras. Det är därför önskvärt att det tydliggörs under vilka omständigheter verksamheterna får behandla uppgifter för att undvika en oavsiktlig breddning av behandlingen och det krävs ett tydligt regelverk för när uppgifter ska rättas eller tas bort. Detta utifrån de påtagliga konsekvenser det kan få för en enskild individ som klassificeras ”som en riskperson”. Enligt Göteborgs Stad behöver dessa frågor omhändertas i det fortsatta lagstiftningsarbetet för att öka rättssäkerheten och minska risken för felaktig hantering av känsliga uppgifter.

Informationsdelningen måste ske på ett sätt som inte skadar förtroendet för socialtjänsten. Vuxna, barn och unga, särskilt de i socioekonomiskt utsatta områden, måste fortsatt känna att de kan söka stöd utan rädsla för att uppgifter lämnas till andra myndigheter på oklara grunder eller att de blir felaktigt registrerade. En ökad grad av tydlighet och vägledning i förhållande till de tjänstepersoner som har att tillämpa lagstiftningen bidrar också i förlängningen till en ökad transparens och rättssäkerhet för den enskilde individen som kommer i kontakt med berörda myndigheter.

Behov av kompetensutvecklingsinsatser

Tillämpningen av den befintliga sekretesslagstiftningen är för många tjänstepersoner förenat med en osäkerhet om att göra fel och ofta finns bristande kunskap om regelverket. För att lagstiftningen faktiskt ska komma att tillämpas i den utsträckning som utredningen avser bedömer Göteborgs Stad att omfattande informations- och utbildningsinsatser behövs. För att detta ska kunna ske på ett likvärdigt sätt behövs statlig finansiering.

Förslagets påverkan på personal

Ett ökat informationsflöde från kommunen till andra myndigheter kan leda till en ökad risk för hot, våld och otillåten påverkan mot personalen i samband med uppgiftslämnande. Flera personalgrupper så som till exempel socialsekreterare, personliga assistenter, personal inom den kommunala hälso- och sjukvården och personal inom skola och förskola arbetar nära de individer de också ska lämna ut uppgifter om. Det finns därför en särskild risk för dessa medarbetare.

För personal inom socialtjänsten finns möjlighet att med stöd av 10 § offentlighets- och sekretessförordningen sekretessbelägga uppgifter om personnummer och födelsedatum. Motsvarande möjlighet finns inte för till exempel personal inom förskola och skola. Göteborgs Stad anser att det i sammanhanget bör övervägas en utökad möjlighet för kommunerna att sekretessbelägga motsvarande uppgifter även för fler personalkategorier.

Avslutande kommentarer

Det ökande antalet undantag från huvudregeln om sekretess mellan myndigheter väcker frågan om en mer genomgripande översyn av sekretesslagstiftningen bör genomföras. Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter har i sitt delbetänkande Ökat informationsutbyte mellan myndigheter (SOU 2024:63) lyft fram att ett alternativ till ytterligare undantag från nuvarande huvudregel skulle kunna vara att avskaffa sekretessen mellan myndigheter när det gäller sekretess till förmån för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden.

I stället skulle man kunna närma sig frågan från det perspektivet och därefter införa relevanta inskränkningar och undantag. På så sätt skulle enskildas integritetsskydd kunna säkerställas på ett adekvat sätt.

Göteborgs Stad ifrågasätter om det nuvarande systemet med en huvudregel om sekretess mellan myndigheter som i praktiken är kraftigt urholkad av många undantag verkligen är ändamålsenligt. Den utveckling som nu sker leder till att överblickbarheten minskar, vilket riskerar att försvåra tillämpningen av gällande regler. Det finns anledning att ompröva utgångspunkterna för sekretessregleringen mellan myndigheter, snarare än att fortsätta med en stegvis utökning av undantag. Detta skulle kunna leda till en tydligare och mer förutsebar reglering som bättre balanserar behovet av informationsutbyte med skyddet för enskildas personliga integritet.

Göteborgs kommunstyrelse